

**МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО—ОДИН З НАПРЯМІВ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ**

Питання міжнародного співробітництва є одним з невід'ємних напрямків діяльності органів внутрішніх справ.

На сьогодні існуючий практичний досвід такої роботи отримав новий поштовх, і міжнародне співробітництво знайшло свій подальший розвиток у всіх напрямках професійної діяльності, а саме у підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації працівників правоохоронних органів, проведенні міжнародних конференцій та семінарів.

З метою одержання інформації про сучасне технічне оснащення та наукове забезпечення правоохоронних органів за кордоном встановлено ділові контакти з Науково-дослідним інститутом спецтехніки МВС Російської Федерації, Німецьким центром випробувань спецзасобів, провідними збройовими фірмами Німеччини та Чехії, а також представництвами американських, корейських та французьких фірм по виготовленню засобів зв'язку.

Представники органів внутрішніх справ України беруть участь у міжнародних семінарах з актуальних питань правоохоронної діяльності як в Україні, так і в інших країнах.

Протягом 1999 р. Національну академію внутрішніх справ України, Університет внутрішніх справ, Львівський інститут внутрішніх справ, Запорізький юридичний інститут МВС України та інші навчальні заклади з робочими візитами неодноразово відвідували закордонні колеги, зокрема співробітники поліції Великої Британії, США, Франції, Баварії, Нижньої Сахсонії (ФРН), Польщі, Австрії, країн СНД тощо.

Вищими навчальними закладами МВС України підтримуються та розвиваються існуючі, налагоджуються нові контакти з численними правоохоронними навчальними закладами та науково-дослідними установами, органами влади та громадськими організаціями зарубіжних країн. Серед них Вища школа поліції м. Будапешт (Угорщина), Академія МВС Грузії, Академія поліції Словачької Республіки, Поліцейська академія керівних кадрів міста Мюнстер, Поліцейська академія м. Нюрнберг (ФРН), Поліцейська академія Каталонії (Іспанія), Мічиганський Університет, Криміналістична лабораторія поліції штату Массачусетс (США) тощо.

Із дня заснування Міжнародної Правоохоронної академії в ній пройшли підготовку 56 представників ОВС України. Це переважно керівники райлінорганів внутрішніх справ віком до 35 років та працівники практичних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю.

Під керівництвом фахівців із ФБР і викладачів вищих навчальних закладів США в цьому центрі проводиться 8-тижневий курс підвищення кваліфікації керівників середнього рівня поліцейських (міліцейських) структур по 50 чоловік у сесію, у середньому по 16 чоловік із 3-х країн-учасниць.

Основними проблемами, що внесені до програми навчання є питання організації управління у сфері боротьби з організованою злочинністю, виро-

бництва і збуту наркотиків, фінансові злочини, захист комп'ютерів у сфері фінансового обігу, «відмивання грошей», форми і методи боротьби з організованою злочинністю в різних сферах, корупція в держапараті, профілактика злочинів і їх запобігання на різних стадіях учинення, методи ведення оперативного розслідування, крадіжки автомобілів, злочинність неповнолітніх, технологія й устаткування при проведенні розслідувань тощо.

Найбільш інтенсивним було і лишається співробітництво з поліцією Баварії та Землею Рейнланд-Пфальц (ФРН), що здійснювалося при посередництві та фінансовому сприянні Фонду Ганса Зайделя і з 1996 року відбувається в рамках міжвідомчого співробітництва МВС України та Державного міністерства внутрішніх справ Баварії.

Основною формою цього співробітництва стало проведення фахових поліцейських семінарів за участю провідних фахівців поліції Баварії та Землі Рейнланд-Пфальц. В них приймають участь викладачі, науковці, слухачі вищих закладів освіти МВС України, практичних підрозділів органів внутрішніх справ та інших правоохоронних органів України. Зокрема, на базі Вищої школи громадського управління та окружній поліцейській школі Землі Рейнланд-Пфальц (ФРН) пройшли стажування представники Дніпропетровського та Запорізького юридичних інститутів МВС України, Національної академії внутрішніх справ України, Одеського інституту внутрішніх справ, Львівського інституту внутрішніх справ тощо.

У свою чергу за 1999 р. тільки на базі Національної академії внутрішніх справ України за допомогою зарубіжних колег проведено:

- в межах міжвідомчого співробітництва МВС України та Державним МВС Баварії – 7 семінарів;
- в межах співробітництва МВС України та МВС Землі Рейнланд – Пфальц – 2 семінари;
- в межах британсько – української програми підготовки кадрів для органів поліції – 2 семінари;
- в межах програм навчання та надання технічної допомоги правоохоронним органам України представниками правоохоронних органів США – 4 семінари тощо.

Серед них:

- «Міжнародна банкізська система та відмивання грошей» – за участю спеціалістів Федерального правоохоронного навчального Центру Глінко та Інституту вивчення питань фінансового шахрайства (США);
- «Дослідницька робота у сфері громадського порядку» – за участю представників Центру ім. Скармена Лестерського Університету (Великобританія);
- «Сучасні методи розслідування злочинів проти життя. Психологічні знання. Складання психологічного портрету злочинця» – за участю представників МВС Баварії (ФРН);
- «Міжнародне гуманітарне право та діяльність правоохоронних органів по підтриманню громадського порядку» – за участю експертів Регіональної делегації Міжнародного Комітету Червоного Хреста у м. Києві;

– «Збір та збереження доказів з місця скоєння злочину» – проведений фахівцями ФБР США за участю представників МВС України, Грузії, Вірменії, Росії;

– «Питання боротьби з наркозлочинністю» – за участю представників Федерального МВС Австрії;

– «Співробітництво по запобіганню насильства в сім'ї» – за участю представників громадської організації «Проект «Гармонія» (Некомерційна організація, заснована у штаті Вермонт (США) з метою організації та проведення спільних навчальних і професійних програм у країнах колишнього Радянського Союзу та США) тощо.

У поточному році тільки на базі Академії проведено 11 міжнародних конференцій і семінарів за темами:

– боротьба з організованою злочинністю в сфері крадіжок та нелегального транскордонного переміщення автотранспортних засобів;

– забезпечення прав людини в правоохоронній діяльності;

– боротьба з організованою злочинністю і корупцією (за участю Департаменту юстиції та посольства США);

– розслідування вбивств (за участю за участю посольства США та ФБР);

– нелегальна міграція та торгівля людьми (за участю експертів Ради Європи);

– досвід поліції Німеччини у запобіганні групових та масових правопорушень;

– боротьба з міжнародною злочинністю (за участю експертів ФБР);

– розслідування злочинів проти довкілля (за участю Посольства США);

– семінар з питань боротьби з економічною злочинністю (за участю представників ФБР).

У 1997 р. в Національній академії внутрішніх справ України створено Центр з підготовки спостерігачів ООН (підготовлено понад 270 осіб).

Взагалі зв'язки вищих закладів освіти МВС України мають розгалужену географію і вміщують в себе безпосередні контакти з представниками поліції Польщі, Австрії, Франції, інших країн Центральної та Східної Європи.

Одним з напрямків співробітництва є взаємодія правоохоронних органів України з поліцією Сполучених Штатів Америки. Існуючий на сьогодні проект «Гармонія» передбачає налагодження контактів між працівниками правоохоронних органів США та України, ознайомлення з практичною їх діяльністю, системою підготовки і перепідготовки фахівців, організації безпосереднього навчання курсантів і практичних працівників обох країн у відомчих навчальних закладах. Проект «Гармонія» об'єднує у собі «Програму обміну представниками правоохоронних органів», «Програму професійного зростання працівників правоохоронних органів», «Програму обміну між школами кримінального права». Завдяки цьому курсанти та викладачі вищих навчальних закладів МВС України мали змогу на гуманітарних засадах пройти курс навчання на базі Школи кримінального права Мічиганського університету (США), Гарвардського університету, Мічиганської поліцейської академії, Національної академії ФБР (м. Квантіко, штат Вірджинія), Академії судової психофізіології штату Флорида (США).

В межах існуючих програм представниками вищих навчальних закладів та МВС України вивчаються питання надання технічної допомоги правоохоронним органам України, в рамках якої представниками правоохоронних органів США, Великої Британії, Франції тощо також проводяться певні заходи. На засадах взаємності здійснюється обмін текстами законів, програмами навчальних курсів та дисциплін, навчальною науковою та спеціальною літературою, прикладними програмами з обробки даних, методичними рекомендаціями виконання наукових та практичних досліджень з нагальних проблем попередження та боротьби зі злочинністю, використання нових інформаційних технологій і технічних засобів у діяльності міліції (поліції), а також з інших питань, що становлять обопільний інтерес; взаємні консультації та участь у науково-практичних конференціях та семінарах, здійснення обміну фахівцями і викладачами з метою читання лекцій та вивчення досвіду з організації навчального процесу і проведення науково-дослідної роботи у вищих навчальних закладах, обмін викладачами та слухачами з метою їх підготовки.

Важливим напрямком роботи є участь у виконанні програм, започаткованих в Україні міжнародними благодійними фондами, громадськими організаціями, установами. Так за допомогою української філії «Відродження» у межах міжнародного фонду Сороса представники навчальних закладів беруть участь у реалізації програм «Трансформація гуманітарної освіти в Україні», що передбачає технічну допомогу у використанні комп'ютерної техніки та надання інформаційної підтримки.

Крім цього викладачі та співробітники навчальних закладів, МВС України брали участь у міжнародних науково-практичних конференціях, семінарах тощо. Серед них «Проблеми запобігання торгівлі жінками та професійна підготовка працівників органів внутрішніх справ України» (організатори – Міжнародний жіночий консорціум «Ля-Страда-Україна», Жіночий консорціум НДД-США), «Актуальні проблеми історично-правових досліджень» (організатор – Інститут держави та права РАН (м.Москва), «Освіта в європейських країнах» (Швейцарія) тощо.

В межах реалізації програми «Демократична освіта» у канадському університеті «Квінз» заплановане стажування викладачів навчальних закладів МВС України. Активно використовуються можливості підвищення кваліфікації через програми, які реалізуються в Україні американським консорціумом «Верховенство права» спільно з Українською правничою фундацією, а також міжнародною правозахисною організацією «Міжнародна амністія» (США).

У квітні ми мали нагоду за сприяння керівництва МВС Російської Федерації ознайомитись з досвідом та організацією роботи відомчих навчальних і наукових закладів МВС Російської Федерації, зокрема Академії управління МВС РФ, Московської академії внутрішніх справ, Інституту підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів МВС Російської Федерації. У ході візиту досягнуто домовленостей щодо спільного вирішення ряду специфічних для МВС завдань, розглянуто коло актуальних питань щодо стану та перспектив поглиблення роботи з кадрами та напря-

мків діяльності по боротьбі зі злочинністю. Це дало нам можливість на досвіді роботи МВС Російської Федерації та наявній навчально-методичній літературі, методичних розробок з питань підготовки керівних кадрів напрацювати шляхи подальшого розвитку нашого співробітництва, приведення навчальних планів і програм до міжнародних стандартів і підготовки поліцейських для роботи у ХХІ столітті.

Ми готові і надалі розвивати програму міжнародного співробітництва.

Надійшла до редколегії 24.05.2000

І.П. Руценко, канд. соціол. наук,

В.О. Соболев, д-р соціол. наук,

О.Н. Ярмиш, д-р юрид. наук

СОЦІОЛОГІЯ НАРКОТИЗМУ ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ НАРКОТИКІВ ТА ЇХ НЕЗАКОННИЙ ОБІГ У ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОМУ МАСШТАБІ

Соціологія наркотизму є новою і актуальною галуззю вітчизняної соціології. Її можна розглядати як відгалуження соціології злочинності, або соціології девіантної поведінки в залежності від того ракурсу, за яким вчений розглядає предмет свого дослідження. Соціологія наркотизму, перш за усе, повинна розв'язувати завдання, що мають відношення до збору й аналізу інформації, яку не можна отримати іншими шляхами, тобто без застосування специфічних методів з арсеналу сучасної соціології. Ця функція соціології наркотизму значно посилюється і стає більш вагомюю з огляду на специфіку предмета дослідження. Розповсюдження наркотиків, їх незаконний обіг є прихованим, латентним процесом, який не віддзеркалює у повному обсязі статистика. Звичайне спостереження перешкоджають кілька обставин: масовість процесу, замкненість наркотичних субкультур, небажання агентів «наркополя» бути джерелом інформації через фактор переслідування та кримінальної репресії.

Соціологи Університету внутрішніх справ систематично проводять дослідження з тематики соціології злочинності впродовж останніх п'яти років. В 1999 році нам випала нагода здійснити транснаціональне порівняльне дослідження паралельно у Німеччині (Дрезден) і в Україні (Харків). Проведення подібних досліджень саме по собі є унікальним явищем через різні організаційні та фінансові проблеми, але одночасно і багатообіцяючим заходом. Порівняльний метод передбачає співставлення культур та дослідження динаміки соціальних процесів континентального або глобального характеру. Це цілком стосується проблеми розповсюдження наркотиків у молодіжному середовищі, що набула загрозливого глобальних масштабів і за лаштунками якої активно діє організована транснаціональна злочинність. Ефективність порівняльного методу полягає в тому, що розповсюдження наркотиків є асинхронним процесом: умовна «наркотична хвиля» котиться із Заходу на Схід. Таким чином, порівнюючи ситуації з наркотиками на Заході та Сході континенту ми здатні прогнозувати деякі